

Hamleti, tragjedia me e famshme e W.Sh, sipas kritikeve eshte shkruar me 1601-1602 mbi bazen e nje sage (kenge epike popullore ose legjenda te perhapura ne vendet skandinave ne Mesjeten e hershme) daneze, por e ndryshuar e zhvilluar dhe e zbukuruar me nje mjeshtri aq te cuditshme sa mund te quhet vepra teatrale me popullore dhe me e thelle qe luhet ne skene. Hamletin mund ta cilesojme si dushkun me te larte te pyllit Shekspirian, por nuk mund ta shohim pasi u copetua pas rrufese. Germadhat tregojne madheshtine dhe tragjizmin e tij.

Lloji:

Është pjesë e gjinisë dramatike, për shkak të rrjedhës së ngjarjeve do ta ciësojmë si tragjedi hakmarrje.

Periudha letrare:

Kjo vepër i përket periudhës së Rilindjes.

Motivet:

Krimi i antagonistit dhe hakmarrja e protagonistit.

Personazhet (kryesorë):

- Hamleti – djali i mbretit të mëparshëm të dhe nipi i mbretit aktual (Klaudi)
- Klaudi – mbreti i Danimarkës, xhaxhai i Hamletit dhe vëllai i mbretit të mëparshëm
- Gertruda – mbretëresha e Danimarkës dhe mamaja e Hamletit
- Polloni – kancelari kryesor i mbretit
- Ofelia – e bija e Pollonit
- Horati – shoku i Hamletit
- Laerti – djali i Pollonit
- Fantazma – fantazma e babait të Hamletit

Subjekti tek Hamleti:

Klaudi ka vrare ne gjume mbretin Hamlet te Danimarkes, eshte martuar me te shoqen e tij dhe i ka rrembyer fronin princit Hamlet, nipit te vete. Princi Hamlet informohet per kete krim prej fantazmes se te atit dhe i betohet se do te hakmerrej. Per te arritur qellimin pa ia bere te ditur xhaxhait, Hamleti ben sikur eshte i marre dhe pas disa peripecish e mbaron zotimin plotesisht.

Struktura e veprës

Vepra është e ndarë në 5 akte:

- **Akti I (5 skena)** – Ngjarjet zhvillohen në Elsinor të Danimarkës. Hamleti, Horati dhe Marceli takojnë fantazmën ku ajo i tregon se është vrasë nga dora e Klaudit. I kërkon Hamletit t'i marrë hakun.
- **Akti II (2 skena)** – Hamleti mendon të shtiret si i çmendur për të gjetur të vërtetën. Të gjithë mendojnë se ai është vërtetë i tillë. Hamleti u kërkon aktorëve të vënë në skenë një komedi ku ngjarjet janë njësoj si i tregon fantazma.
- **Akti III (4 skena)** – Aktorët vënë në skenë komedinë dhe Hamleti zbulon se vrasësi është Klaudi. Klaudin filloi ta brejë ndërgjegjja dhe i ulet në gjunjë Hamletit. Ai nuk e vret, por vret pa dashur Pollonin.
- **Akti IV (7 skena)** – Gertruda mendon se Hamleti është i çmendur. Klaudi urdhëron që ta nisin në Angli dhe rrugës ta vrasin. Ofelia çmendet. Hamleti zbulon planin kthehet. Klaudi shtyn Laertin që ta ftojë në duel Hamletin për t'i marrë hakun për babanë.
- **Akti V (2 skena)** – Hamleti zbulon se Ofelia është vetëvrasë. Laerti akuzon Hamletin i shtyrë dhe nga Klaudi e fton në duel. Klaudi ka përgatitur një gotë me helm të cilën e pi më parë Gertruda. Laerti dhe Hamleti plagosen nga shpata e helmuar por Hamleti arrin që ta vrasë Klaudin.

Hamletizmi:

Termi hamletizëm është përdorur për të përkufizuar ato veti të karakterit e të temperamentit, që lidhen ngushtë me emrin e Hamletit dhe që shprehin thelbin e përpjekjeve të mundimshme të heroit shekspirian për të gjetur një përgjigje të arsyeshme për pyetjet kaotike që ia brejnë shpirtin dhe që e bëjnë të dyshojë, të hetojë, të shoshitë e të gjejë prova, përpara se të vendosë të hidhet në veprim. Pra në vetvete do të ketë ***një kuptim të ngjashëm me pavendosmërinë e theksuar.***

Detyrat e princit Hamlet:

- Sipas zakonit, ai kishte te drejte te hakmerrej per babane.
- Sipas nderit ai kishte per detyre te shkepuste nenen nga duart e atij qe i vrau te shoqin e pare.
- Sipas kanunit te shtetit si princ trashegimtar dhe si mbret i ligjshem i Danimarkes, ka per detyre te ndeshkoje kete krim dhe te hipe mbi fronin ateror qe i perket.
- Sipas ligjit natyror te vetembrojtjes ka te drejte te spastroje ate qe i ve pusi ta vrase, madje dhe vete te atin.
- Sipas ndergjegjes ka te drejte dhe detyre te cliroje vendin e tij nga nje tiran gjakatar.

Kjo detyre per Hamletin ishte shume e rende. Vargjet qe mbledhin tere tragjedine e shpirtit te tij jane:

Hamleti si personazh:

Ai kishte jetuar ne Universitetin e Vitenbergut midis librave, studimeve te larta dhe arteve te bukura. (Nuk eshte zgjedhur rastesisht ky universitet. Ai ka qene nje nga *qendrat e studimeve antike si dhe te mendimeve liridashese* te asaj kohe dhe ka marre fame per shkak te veprimtarise qe ka zhvilluar atje Luteri dhe Melangtoni). Ai ishte djali i perkedhelur i nje ati heroik, trim; ishte i pajisur me te gjitha virtytet morale dhe intelektuale; kishte te dashur Ofeline, vajzen me shpirtmire dhe engjellore.

Befas per kete shpirt delikat nga edukata, vjen katastrofa dhe i permbyset bota mbi koke. Tani sheh anen tjeter te medaljes. Vellai vret te vellane dhe i rremben te shoqen, e ema mendjelehte martohet me vrasesin e babait, vrasesi merr fronin e te nipit, e dashura e padjallezuar bie pre e vrasesit qe ta spiunoje, miqte dhe shoket e femijerise i vene gracka, populli i falet nje mbreti kriminel. Ai ndihet i vetem, i neveritur dhe i pergjuar prej te gjithëve.

Eshte i detyruar te lere universitetin, librat, studimet, artet e bukura, te fshije nga shpirti cdo ideal dhe te shkule nga zemra dashurine per Ofeline. Ai duhet te koncentroje te gjithë vullnetin dhe energjite per te mbaruar detyren e rende. Tani sheh vetem poshtersine njerezore. Danimarka qe i dukej si parajse, tani ishte nje burg. Bota iu nxi. Jeta s'kishte me asnje vlere per te. Pesimizmi i turbulloi koken dhe i theu zemren. Dyshimi per veten dhe per tere boten, ja mpine shpirtin. I deshperuar, i demoralizuar, i paralizuar, me makthin ne gryke, ska force as te rroje e as te vdese.

Arsyeja kryesore e vuajtjeve të Hamletit:

Arsyeja për vuajtjet e Hamletit qëndron me tëper në ndjenjen që ka pasur një *tronditje fatale për vdekjen sesa në ndjenjen që është i pazoti për veprim*. Ai është as i gjallë, as i vdekur, as i marrë, as me mend, as i zgjuar, as i fjetur, ndodhet buze greminës, buze vdekjes, ku e di që shpejt a vone do të vdesë. Mendja e tij banon midis varrezave dhe fantazmave. Që të mos vrasë veten, duhet të koncentrojë vullnetin dhe energjinë, duhet ta frymëzojë kufomën e tij me gjalleri që të jete gati për sulm.

Situata bëhet me e vështirë për shkak të ndergjegjes së tij. Ai nuk e di që vdekja e babait nuk ishte natyra, por as fatazmes nuk i beson plotësisht. Donte një fakt nga mbreti që të provonte nëse vertet ishte ai fajtori. Kur e vertetoi se kush ishte fajtori atëherë priti castin e duhur për të sulmuar. E vret në castin kur është i nxirë në sytë e botes si vrasës dhe helmues i pabesë. Hamleti e mbaron detyrën për 4 muaj.

Cilësitë e Hamletit në lidhje me detyrën:

- Fakti që ai largoi çdo ide nga vetja e tij tregon që ishte një njeri **thelleshisht praktik**. Për të vënë mbretin në gjumë ai ve maskën e të marrit. E luajti rolin aq mirë sa të gjithë u genjyen. Kjo tregon një **zotesi praktike dhe vetekontrolli në shkallën më të lartë**.
- Menyra në të cilën dërgon Gidelsternin dhe Rzenkrasin në vdekje, kur donin ta vrisnin vetë tregon që Hamleti ka cilësi praktike në shkallën më të lartë: **Gjakftohtësinë në kohë rreziku dhe shpejtesinë mendimi dhe veprimi**.
- Fakti që e hodhi Laertin (që ishte shumë i zoti) në tokë me përdorimin aq mjeshteror të shpates, ai tregon që në universitet përveç artit të librave, është përgatitur për luftën e jetës në mënyrë perfekte.
- Trimeria, gjakftohtësia dhe shpejtesia më të cilat përmbys mbretin në grackën e tij, para se të bjere ai vet brenda, ndonëse me njëren këmbë në varr e me shpirt ndër dhembë, janë **majat e zotesisë në veprim dhe arrijnë kulmin e heroizmit legjendar**.

Marrëdhënia e Laertit dhe Hamletit:

Baza morale e gjakmarrjes së Laertit ishte e dyshimte, sepse i ati u vra prej Hamletit, kur e spiunonte dhe i vinte pusi. Hamleti pret që të sigurohet plotësisht se kush ia vrau të atin. Kurse Laerti pa ditur as ku as si, degjoi thashethemet që e vrau mbreti dhe iu versul atij. Me pas, ky i fundit i tha se e bëri Hamleti dhe iu versul Hamletit. Hamleti i sheh rreziqet hollesisht dhe di se ku të veproje. Kurse Laerti është trim, nuk i sheh rreziqet sdi ku vepron, as si do perfundojë. Kur Hamleti njeh njerezit me të cilët ka të bëjë është i zoti të luajë me ta dhe di që në fytyrën e mbretit ka një armik kryedinak, kundër të cilit duhet proceduar me mend. Kurse Laerti bëri një kryengritje, triumfon dhe e ka në dorë të vrastë mbretin, po ky ndonëse i carmatosur e fut në grackë Laertin dhe e bëri veç për të vrastë Hamletin. Kur ky i fundit pret sa të falet mbreti në kishë, Laerti ishte gati të vriste Hamletin në mes të kishes. Kur Hamleti e vret mbretin hapur e burrisht, Laerti i vë pusi Hamletit dhe e vret pabesisht. Kur Hamleti del faqebardhe nga vepra e gjakmarrjes, Laerti del i nxire nga çdo pikepamje dhe i kërkon falje Hamletit. Kur mbreti ndodhet në meshirën e Laertit kryengritës, s'ia ka frikën, e përballon me siguri absolute dhe brenda ca minutave e shtin në thes. Kur e kupton që Hamleti nuk ishte i marre s'guxon të përballojë si burrë dhe i vë gracka të pabesa mbrapa kurrizit.